ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ: ಸಮಗ್ರ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಟಿ. ಲತಾದೇವಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಕೃಪಾನಿಧಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕೋರಮಂಗಲ, ಬೆಂಗಳೂರು.

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.18471037

ABSTRACT:

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಜೀವಂತ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಆಶಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿವೆ. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ವರ್ಗ ಸಂಘರ್ಷ, ಲಿಂಗ ಅಸಮಾನತೆ, ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯ ಚಳವಳಿಗಳು, ಸ್ತ್ರೀವಾದ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ಪರಿಸರ ಸಂಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮ ಪ್ರಭಾವಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೇಂದ್ರ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನವು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಸ್ವರೂಪ, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಪ್ರಮುಖ ಧೋರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿಯಾಗಿರುವ ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

KEYWORDS:

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ, ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀವಾದ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ಪರಿಸರ ಚಿಂತನೆ.

ಪರಿಚಯ

ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಲ್ಲ; ಅದು ಸಮಾಜವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ, ಚರ್ಚೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಹಾಗೂ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಯುಗವೂ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಹಂತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ವೇಗವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಗ್ರಾಮೀಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುಸಿಯತೊಡಗಿತು, ನಗರೀಕರಣ ವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಜನರ ಚಿಂತನೆ, ಜೀವನಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡುಬಂತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿದವು. ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆ, ಶೋಷಣೆ ಮತ್ತು ಅನ್ಯಾಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು.

ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು, ಅದರ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನತೆ: ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

"ಸಮಕಾಲೀನ" ಎಂಬ ಪದವು ಕಾಲಸಾಪೇಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಕಾಲೀನತೆ ಎಂದರೆ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಮಾಜ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 1950ರ ನಂತರದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನವ್ಯ, ಬಂಡಾಯ, ದಲಿತ, ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಹಾಗೂ ನಂತರದ ಉತ್ತರಾಧುನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದವು. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ನೈಜ ಜೀವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ: ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ ಎಂದರೆ ಸಮಾಜದ ರಚನೆ, ಸಂಬಂಧಗಳು, ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಇರುವ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟ, ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳ ಧ್ವನಿ, ಮಹಿಳಾ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು—ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ

ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಕಟ: ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಸಂಕಟ, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಪಣಿಕರ್, ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮೊದಲಾದವರು ಸಮಾಜದ ಮೌಲ್ಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಘರ್ಷ, ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುಸಿತ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಒಂಟಿತನ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಇದು ಸಮಾಜದ ಒಳಗಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯ: ಪ್ರತಿರೋಧದ ಧ್ವನಿ: ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯವು 1970ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಶೋಷಿತ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ಜಾತಿ, ವರ್ಗ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ನೇರವಾದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ.

ದಲಿತ ಕಾವ್ಯ: ಅನುಭವದ ಸಾಹಿತ್ಯ: ದಲಿತ ಕಾವ್ಯವು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ ಮೊದಲಾದವರು ದಲಿತ ಜೀವನದ ನೈಜ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ದಲಿತ ಕಾವ್ಯವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಯಥಾರ್ಥ

ಕನ್ನಡದ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಥೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸಮಾಜದ ಆಳವಾದ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನದ ಕುಸಿತ, ನಗರ ಜೀವನದ ಒತ್ತಡ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸಂಕಟಗಳು ಮತ್ತು ವಲಸೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವರ 'ಒಡಲಾಳ', ಕುಂ. ವೀರಭದ್ರಪ್ಪ, ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರ ಕೃತಿಗಳು ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತವೆ.

ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಮಹಿಳಾ ಲೇಖಕಿಯರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಪಿತೃಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೈದೇಹಿ, ಸಾರಾ ಅಬೂಬಕ್ಕರ್, ತೇಜಸ್ವಿನಿ ನಿರಂಜನ ಮುಂತಾದವರ ಕೃತಿಗಳು ಮಹಿಳಾ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿವೆ.

ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಜಾಗತೀಕರಣದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಉದ್ಯೋಗ ಅಸ್ಥಿರತೆ, ಗ್ರಾಹಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ.

ಪರಿಸರ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಪರಿಸರ ವಿನಾಶ, ಅರಣ್ಯ ನಾಶ, ಕೈಗಾರೀಕರಣದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳಾಗಿವೆ. ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ ಮೊದಲಾದವರ ನಾಟಕಗಳು ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿವೆ.

ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿ

ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭಾವ

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ, ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳ ಧ್ವನಿ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬರಲು ಸಾಹಿತ್ಯ ನೆರವಾಗಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಬಲ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಮಾಜದ ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಯು.ಆರ್., (1971), ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಂಡಾರ.
2. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ, (1978), ಒಡಲಾಳ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.
3. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ, (1998), ದಲಿತ ಸಂವೇದನೆ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.
4. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್, (2004), ಆಯ್ದ ನಾಟಕಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು: ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾಶನ.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.